

Laidiens: **30.12.2015., Nr. 254**

Oficiālās publikācijas Nr.: **2015/254.31**

Šī publikācija ir precizēta.

Precizējums: OP 2016/45.11

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi Nr. 234

Rīgā 2015. gada 23. decembrī

(Finanšu un kapitāla tirgus komisijas
padomes sēdes protokols Nr. 51 2. p.)

**Klientu padziļinātās izpētes normatīvie noteikumi kredītiestādēm un
licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm**

*Izdoti saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas
un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 7. panta
otro daļu, 22. panta piekto daļu un 47. panta otro daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. "Klientu padziļinātās izpētes normatīvajos noteikumos kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm" (tālāk tekstā – noteikumi) lietoti šādi termini:

- 1.1. risks – ietekme un iespējamība, ka kredītiestāde var tikt izmantota noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā vai terorisma finansēšanā;
- 1.2. risku paaugstinošs faktors – faktors, kas paaugstina noteiktām darījumu attiecībām vai atsevišķam darījumam piemītošo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku;
- 1.3. riska segmenti – noteikta veida noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku paaugstinoši faktori;
- 1.4. klienta riska profils – klientam piemītošais kopējais noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks, ko veido klientam piemītošo risku paaugstinošu faktoru kopums;
- 1.5. balstoties uz riska izvērtējumu (uz riska izvērtējumu balstīta pieeja (*risk based approach*)) – pieeja, kurā kredītiestāde identificē, izvērtē un nodrošina skaidru izpratni par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskiem, kuriem kredītiestāde ir pakļauta, un veic pasākumus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novēršanai atbilstoši pastāvošajiem riskiem;
- 1.6. klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēma – kredītiestādes izveidota sistēma, kas skaitliskā izteiksmē atspoguļo kopējo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska līmeni, kas piemīt sadarbībai ar konkrēto klientu;

1.7. riska skaitliskais novērtējums – riska faktoru ietekmes nozīmīguma izvērtējums, kas skaitliskā izteiksmē atspoguļo riska faktora ietekmi uz kopējo riska līmeni;

1.8. čaulas kompānija – kompānija, kurai raksturīga viena vai vairākas šādas pazīmes:

1.8.1. nav pierādāma kompānijas saistība ar faktisku saimniecisko darbību un kompānijas darbība veido mazu vai neveido nekādu ekonomisko vērtību, un kredītiestādes rīcībā nav dokumentāras informācijas, kas pierāda pretējo;

1.8.2. kompānija nesagatavo un neiesniedz kompetentajām pārraudzības institūcijām gada finanšu pārskatus par savu darbību;

1.8.3. kompānijai nav fiziskas darbības vietas, bet tikai pasta kastīte vai saziņas adrese.

2. Noteikumi ir saistoši kredītiestādēm un licencētām maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm, kā arī to filiālēm (tālāk tekstā visas kopā – kredītiestāde).

3. Noteikumi nosaka minimālās prasības klientu padziļinātajai izpētei un darījumu pastiprinātai uzraudzībai, kā arī prasības iekšējās kontroles sistēmas izveidei. Kredītiestāde detalizētas prasības klientu padziļinātai izpētei un darījumu pastiprinātai uzraudzībai nosaka savās politikās un procedūrās, balstoties uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska izvērtējumu. Kredītiestādes pienākums ir pierādīt, ka tās veiktie un atbilstoši dokumentētie klienta padziļinātās izpētes pasākumi ir atbilstoši sadarbībai ar klientu piemītošajiem riskiem.

4. Noteikumi nosaka:

4.1. gadījumus, kuros kredītiestāde veic klienta padziļināto izpēti;

4.2. padziļinātās izpētes kārtību un minimālo apjomu, sākot darījumu attiecības, kā arī darījumu attiecību laikā;

4.3. klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmas izstrādes un lietošanas prasības kredītiestādēm;

4.4. noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska segmentācijas un atbilstošo riska faktoru vērtēšanas kārtību;

4.5. īpašos klienta padziļinātās izpētes pasākumus;

4.6. klienta darījumu pastiprinātās uzraudzības kārtību.

II. Klienta padziļinātās izpētes kārtība

1. Vispārīgie jautājumi

5. Klienta padziļinātās izpētes rezultātā iegūstamās informācijas apjoms ir atkarīgs no sadarbības ar klientu piemītošajiem riskiem. Dažādiem klientiem padziļinātās izpētes rezultātā iegūstamās informācijas apjoms var būt atšķirīgs.

6. Lai nodrošinātu klienta padziļinātās izpētes procesa vienotību, pilnīgumu un nepārtrauktību, kredītiestāde klienta izpēti veic kopumā par visiem viena klienta izmantotajiem produktiem un pakalpojumiem, tai skaitā vērtējot kopumā klienta līdzekļu apgrozījumu un atlikumu. Lai nodrošinātu klientu padziļinātās izpētes procesa vienotību, kredītiestāde var visus darījumus ar klienta līdzekļiem veikt ar klienta norēķinu konta starpniecību.

7. Kredītiestāde izbeidz darījumu attiecības ar klientu, ja 45 kalendāro dienu laikā no dienas, kad konstatēti klienta padziļinātās izpētes priekšnosacījumi, nevar nodrošināt klienta padziļinātās izpētes minimālo prasību izpildi un

pietiekamus pierādījumus, kas apliecina klienta darījumu tiesisko un ekonomisko mērķi.

8. Klienta riska izvērtēšanai kredītiestāde izmanto šajos noteikumos minētos riska segmentus un tiem atbilstošos riska faktorus.

9. Kredītiestāde, nodibinot darījumu attiecības un darījumu attiecību laikā, veic noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska izvērtējumu, ņemot vērā šādus riska segmentus:

9.1. klienta risks;

9.2. valsts un ģeogrāfiskais risks;

9.3. klienta izmantoto pakalpojumu un produktu risks;

9.4. pakalpojumu un produktu piegādes kanālu risks.

10. Kredītiestāde, veicot klientam piemītošā riska izvērtējumu, ņem vērā ne tikai šajos noteikumos minētos riskus, bet arī riskus, kas identificēti Latvijas Republikas valsts riska izvērtējumā un Eiropas Savienības Komisijas Eiropas Savienības riska izvērtējumā, kā arī citus riskus, kas raksturīgi finanšu iestādei.

11. Kredītiestāde, balstoties uz riska izvērtējumu, nodrošina iekšējās kontroles sistēmas izstrādi un darbību, kas ļauj savlaicīgi identificēt paaugstinātus riskus un veikt risku novēršanas vai mazināšanas pasākumus, tai skaitā procedūrās nosaka, kādos gadījumos un kādā apmērā jāveic klienta padziļinātā izpēte.

12. Kredītiestāde nodrošina, ka tās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas, tai skaitā izmantoto informācijas tehnoloģiju risinājumu, atbilstība un efektivitāte tiek neatkarīgi izvērtēta (auditēta) ne retāk kā reizi 18 mēnešos.

13. Neatkarīgi no klienta riska profila kredītiestāde veic klienta padziļināto izpēti, ja:

13.1. rodas aizdomas, ka klienta veiktie darījumi ir saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu;

13.2. par klientu vai tā veiktajiem darījumiem ir saņemta informācija vai pieprasījums saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai noziedzīgiem nodarījumiem no korespondējošajām kredītiestādēm;

13.3. par klientu vai tā veiktajiem darījumiem ir saņemts Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta, pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu, prokuratūras vai tiesas pieprasījums saistībā ar aizdomām par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai cita noziedzīga nodarījuma izdarīšanu;

13.4. par klientu vai tā veiktajiem darījumiem ir saņemti pieprasījumi saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai citu noziedzīgu nodarījumu no pirmstiesas izmeklēšanas iestādes, prokuratūras vai tiesas kriminālprocesa ietvaros.

2. Klientu padziļinātās izpētes veikšanas kārtība

14. Kredītiestāde izstrādā klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmu atbilstoši šajos noteikumos noteiktajiem principiem un prasībām, nodrošinot, ka klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēma skaitliskā izteiksmē atspoguļo katram klientam piemītošo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas kopējo riska līmeni. Kredītiestāde par katru novērtējuma procesā konstatētu risku paaugstinošu faktoru atbilstoši riska līmenim nosaka konkrētu punktu skaitu, un kopējais punktu skaits veido klienta kopējo riska profilu. Maksimālais iespējamais punktu skaits ir 100 punktu, ko kredītiestāde, balstoties uz riska izvērtējumu, sadala proporcionāli pa riska segmentiem.

15. Kredītiestāde, pamatojoties uz tās saimnieciskajai darbībai un klientiem raksturīgo risku, izstrādā un nosaka riska svērto likmi un skaitlisku vērtējumu atsevišķajiem risku segmentiem un faktoriem, uz kuru pamata tiek veidota klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēma. Tā skaitliskā izteiksmē atspoguļo kopējo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska līmeni, kas piemīt sadarbībai ar konkrēto klientu. Kredītiestāde, piemērojot skaitliskā novērtējuma sistēmu, izstrādā standartizētus lēmumu pieņemšanas algoritmus.

16. Kredītiestāde nosaka konkrētu riska skaitliskā novērtējuma robežlīmeni, pēc kura sasniegšanas konkrētajam klientam, kā arī klientiem, kas ar konkrēto klientu veido saistīto klientu grupu, tiek piemēroti padziļinātās izpētes pasākumi pirms sadarbības uzsākšanas un sadarbības laikā. Kredītiestāde nodrošina klienta riska novērtējuma skaitliskā rezultāta pārskatīšanu katru reizi, kad tiek veikta klienta padziļinātā izpēte vai piemēroti risku mazinoši pasākumi.

17. Kredītiestāde veido un uztur katram riska faktoram piešķirto skaitlisko novērtējumu un nodrošina tā automatizētu lietošanu klienta riska līmeņa noteikšanai. Kredītiestāde aktualizē riska faktoriem piešķirto skaitlisko novērtējumu ne retāk kā reizi gadā vai pēc nepieciešamības, ja tās rīcībā nonāk ziņas, kas liecina par izmaiņām informācijā, kas bijusi par pamatu, piešķirot riska faktoram konkrētu skaitlisko novērtējumu.

18. Kredītiestāde izstrādā tādus informācijas tehnoloģiju risinājumus, kas automatizēti identificē risku paaugstinošus faktorus un veic aprēķinus klienta riska skaitliskajam novērtējumam.

19. Kredītiestāde, balstoties uz riska izvērtējumu un klientam noteikto riska profilu (piešķirto punktu skaitu), nosaka nepieciešamos klienta padziļinātās izpētes pasākumus un to veikšanas regularitāti. Klienta padziļinātās izpētes pasākumus un to regularitāti nosaka, ievērojot pastāvošo riska līmeni.

20. Kredītiestāde izstrādā procedūras un nosaka klientu padziļinātās izpētes pasākumus atbilstoši klienta riska profilam, tai skaitā paredzot šādus risku mazinošus un padziļinātās izpētes pasākumus, nosakot to piemērošanas nepieciešamību, atbilstību, kārtību un apjomu atbilstoši riska novērtējuma līmenim:

20.1. klientu veikto darījumu uzraudzība, to analīze un ekonomiskā pamatojuma izvērtēšana, dokumentējot argumentētu slēdzienu par darījuma būtību un atbilstību klienta deklarētajai saimnieciskajai darbībai, kas kredītiestādei ir saprotama un nerada šaubas par darījuma ekonomisko un tiesisko mērķi;

20.2. papildu informācijas iegūšana par klientu no neatkarīgiem avotiem;

20.3. klienta sniegtās informācijas atbilstības konkrētajam darījumam pārbaude un pārliecināšanās, ka klienta iesniegtie dokumenti nesatur iespējamās viltojuma pazīmes;

20.4. darījumu izpildes ierobežojumi (piemēram, attiecībā uz apmēru, valūtām, partneriem, valstīm) līdz nepieciešamās informācijas vai dokumentu saņemšanai;

20.5. darījumu izpilde vienīgi pirms darījumu pamatojošo dokumentu saņemšanas;

20.6. darījumu izpilde tikai ar atbilstoši pilnvarota kredītiestādes darbinieka vai kredītiestādes augstākā līmeņa amatpersonas piekrišanu;

20.7. pakalpojumu un produktu ierobežojumu noteikšana (piemēram, nosakot konkrēta pakalpojuma ietvaros veicama darījuma apmēra limitus, atļaujot tikai noteikta veida darījumus vai maksājumus, atļaujot tikai darījumus uz noteiktām valstīm vai ar noteiktiem sadarbības partneriem).

21. Kredītiestāde pirms jaunas skaitliskā novērtējuma sistēmas izmantošanas sākšanas vai būtisku izmaiņu veikšanas esošajā skaitliskā novērtējuma sistēmā rakstveidā par to informē Finanšu un kapitāla tirgus komisiju.

III. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska segmenti un tiem atbilstošie riska faktori

1. Klienta risks

22. Klienta risks ir noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks, kas piemīt klienta juridiskajai formai, īpašnieku struktūrai, klienta un klienta patiesā labuma guvēja saimnieciskajai un personiskajai darbībai.

23. Kredītiestāde, izvērtējot klientam piemītošo risku, balstoties uz riska izvērtējumu, ņem vērā vismaz šādus risku ietekmējošus faktorus:

23.1. klienta vai klienta patiesā labuma guvēja saimnieciskā vai personiskā darbība;

23.2. klienta juridiskā forma, īpašnieku struktūra un uzvedība;

23.3. klienta vai klienta patiesā labuma guvēja reputācija.

24. Kredītiestāde, ņemot vērā pastāvošos riskus, veic klienta tipa izvērtēšanu un dalīšanu vismaz šādos klientu riska tipos, kas sarindoti, sākot ar zemākā riska tipu un beidzot ar augstākā riska tipu, un, veidojot klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmu, piešķir katram no šiem tipiem noteiktu skaitlisku novērtējumu:

24.1. Latvijas Republikas rezidenti un Eiropas Ekonomikas zonas rezidenti fiziskas personas, kuru mēneša kredīta plānotais vai faktiskais apgrozījums nepārsniedz 15 000 *euro*;

24.2. ārvalstu personas, kas nav Eiropas Ekonomikas zonas rezidenti fiziskas personas, kuru mēneša kredīta plānotais vai faktiskais apgrozījums nepārsniedz 15 000 *euro*;

24.3. juridiskas personas un juridiski veidojumi, kuri pamata darbību veic Latvijas Republikā;

24.4. juridiskas personas un juridiski veidojumi, kuru pamata darbība nav saistīta ar Latvijas Republiku, bet kuri ietilpst publiski zināmā ārvalstu uzņēmumu grupā ar labu reputāciju;

24.5. fiziskas personas, kuru mēneša kredīta plānotais vai faktiskais apgrozījums pārsniedz 15 000 *euro*;

24.6. fiziskas personas, kuras atzīstamas par politiski nozīmīgām personām, to ģimenes locekļi vai ar politiski nozīmīgām personām cieši saistītas personas vai juridiskas personas un juridiski veidojumi, kuru patiesie labuma guvēji ir minētās personas;

24.7. juridiskas personas un juridiskie veidojumi, kuru pamata darbība nav saistīta ar Latvijas Republiku un kuri neietilpst publiski zināmā ārvalstu uzņēmumu grupā ar labu reputāciju, kā arī loro korespondenti (respondenti);

24.8. kompānijas, kuras atzīstamas par čaulas kompānijām.

25. Kredītiestāde, nosakot klienta un klienta patiesā labuma guvēja saimnieciskajai vai personiskajai darbībai piemītošo risku, balstoties uz riska izvērtējumu, ņem vērā vismaz šādus risku paaugstinošus faktorus, kuriem kredītiestāde piešķir noteiktu skaitlisku novērtējumu:

25.1. klients vai klienta patiesais labuma guvējs ir ārpalpojumu grāmatvedis, advokāts vai juridiska veidojuma dibināšanas un darbības nodrošināšanas pakalpojumu sniedzējs, kas kredītiestādē uz sava vārda atver kontu